

24.01.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**24 Ocak 2023
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

24 Ocak 2023 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARI

— Schneider Enerji Endüstrisi Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin Kocaeli İli, Çayırova İlçesinde Yer Alan İşyerinde Birleşik Metal-İş Sendikası Tarafından Alınmış Olan Grev Kararının, Millî Güvenliği Bozucu Nitelikte Görüldüğünden 60 Gün Süreyle Ertelenmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 6724)

YÖNETMELİK

— Nükleer Düzenleme Kurumu İdari Yaptırımlar Yönetmeliği

TEBLİĞLER

- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No: 2023/1)
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2020/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2023/2)
- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2023/3)
- Kooperatiflerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişiklik İşlemleri ile Kurucu Ortak Sayıları ve Çalışma Bölgelerinin Belirlenmesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ

YARGI BÖLÜMÜ

YARGITAY KARARI

— Yargıtay 4. Hukuk Dairesine Ait Karar

Türkiye ürün ticareti merkezi olma yolunda

Türkiye'nin bölgesinde lisanslı depo ve ürün ihtisas borsasına sahip tek ülke olduğunu vurgulayan TÜRİB Genel Müdürü Kıralı, çok küçük mevzuat düzenlemeleriyle Türkiye'nin ürün ticaretinde merkez olacağını kaydetti. Kıralı, katılım bankalarının kendi aralarındaki işlemleri TÜRİB üzerinden gerçekleştirebileceğini bildirdi.

MARUF BUZCUGİL-HÜSEYİN GÖKÇE / ANKARA

Türkiye, bulunduğu bölgede lisanslı depo ve ürün ihtisas borsasına sahip tek ülke olarak, ürün ticaretinin merkezi olmak için kolları sıvadı. Ürün ihtisas borsacılığı sistemi, lisanslı depolarda bulunan tarım ürünlerinin elektronik ürün senedi karşılığında, Borsa İstanbul'da olduğu gibi piyasada alınıp satılmasını sağlıyor.

Türkiye Ürün İhtisas Borsası (TÜRİB) ise ürünlerin alınıp satılmasına imkan veren platform niteliğinde. Ankara Sohbetlerine konuk olan TÜRİB Genel Müdürü Ali Kıralı, bu coğrafyada lisanslı depo ve ürün ihtisas borsasına sahip tek ülkenin Türkiye olduğunun altını çizirken, çok küçük mevzuat düzenlemeleriyle Türkiye'nin ürün ticaretinde merkez olacağını bildirdi. Kıralı, katılım bankalarının kendi aralarındaki işlemleri Londra'da yapmak zorunda olduklarını belirtirken, bunların TÜRİB üzerinden gerçekleştirilebileceğini söyledi.

TÜRİB'in yapısını ve kuruluş sürecini anlatabilir misiniz?

TÜRİB 2018 tarihinde kuruldu, ilk gong 26 Temmuz 2019'da vuruldu. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve 53 Ticaret Borsasının payı yüzde 51 seviyesinde. Yani burada ticaret borsaları ve TOBB'un 100 yılı aşkın birikiminden yararlanıyoruz.

TMO'nun yüzde 15, Borsa İstanbul Grubu'nun (Borsa İstanbul, Takasbank ve Merkezi Kayıt Kuruluşu) yüzde 25 payı bulunuyor. Ziraat Bankası, Vakıfbank ve Halkbank'a eşit oranda dağılmış yüzde 9 payları var. [1]

Peki sistem nasıl işliyor?

Ürünlerin çok sağlıklı koşullarda, minimum fire ile saklanabileceği lisanslı depolar ilk olarak 2011'de faaliyete geçerken, 2015'te ise ilk elektronik ürün senedi pamukla ilgili çıkarıldı. Bugün yüzde 90'ı özel sektöre ait olmak üzere lisanslı depoların kapasitesi 8,7 milyon tona ulaşmış durumda. Ürünler öncelikli olarak lisanslı depoya geliyor. Merkezi Kayıt Kurumu (MKK) ile entegre bir sistemimiz var. Depoya ürün girdiği zaman bunun cinsi, sınıfı, tonajı, bütün bilgileri içeren elektronik sertifika oluşturuluyor ve ertesi gün sertifika ürün sahibinin eline geçiyor.

Biz TÜRİB olarak bu ürünlerin alım satımının yapıldığı platformuz. Ticaret Borsaları aracılığıyla sisteme kayıt olanlar bilgisayar veya cep telefonu ile web sayfamız üzerinden alım satım yapabiliyorlar. ELÜS elinde bulunduran kişi isterse bunu tıpkı BİST'te olduğu gibi platform üzerinden satışa çıkarabiliyor, ürün istenildiği kadar el değiştirebiliyor. İsterse de fiziki olarak ürününü alabiliyor. Ürünlerin doğası gereği en fazla 2 yıl lisanslı depoda tutulabiliyor.

TÜRİB Başkanı Ali Kırallı (ortada); Maruf Buzcugil ile Hüseyin Gökçe'nin sorularını yanıtladı, lisanslı depo ve ürün ihtisas borsacılığı hakkında detaylı bilgiler verdi.

“Algoritmalarla piyasayı yakından takip ediyoruz”

Piyasa suiistimale açık mı? Bunu önlemek için bir mekanizma var mı?

Hem kendi oluşturduğumuz algoritmalar hem de manuel olarak piyasayı takip ediyoruz. Sıradışı bir işlem olduğunda aynı BİST'de olduğu gibi önce bir alarm üretiliyor. İşlemler tek tek kontrol ediliyor. Elimizdeki kriterlere göre kimin ne kadar alım satım yaptığını tespit edebiliyoruz. Biz bir anonim şirketiz, doğrudan bir yaptırım uygulama yetkimiz yok. Ama gerek Ticaret Bakanlığı gerekse SPK yetkilerini kullanarak ceza verebiliyor. Hububat fiyatlarının TÜRİB gibi derin, adil ve şeffaf bir piyasada belirlenmesi son derece önemli.

Sistemin çiftçilere katkısı nasıl oluyor? Yani çiftçi ürününü dışarda satmak dururken, niye lisanslı depoya getiriyor?

Çiftçinin finansal sürdürülebilirliği çok önemli. Çiftçinin tipik davranışı, hasat oluyor, borcu var ürünü fiyatın en düşük olduğu dönemde satmak zorunda kalıyor. Hasat Mayıs'ta başlayıp Temmuz'da biter, Kasım-Aralık'a gelene kadar, 4-5 ayda inanılmaz

bir reel getiri sağlanıyor. Enflasyonun da üstünde ciddi bir getiri oluyor ürün fiyatında.

Yani en düşük fiyatla satıyor, bu ürünün yükünü kim taşıyabiliyorsa aradaki reel getiri o alıyor. Çiftçi ürünü oraya koysa gelirini çok fazla artıracaktır. Bankalar elektronik ürün senedini kredilendirmeyi çok seviyorlar. Likit bir kredi olduğu için finansmanda bir sorun olmuyor. Ürün depoya konulunca böyle bir varlığa dönüşüyor. Fire oranı minimum, çok kârlı bir sistem aslında.

Özel bankalar da buna kredi veriyor. Ziraat Bankası da bu konuda sıfır faizli kredisi var sistemi teşvik etmek için.

Borsada olduğu gibi bu piyasada da aracı kurumlar var mı?

Biz bugün 60 kişilik ekiple 160 binin üzerinde yatırımcıya ulaştık. Ancak bu yapıyla herkese ulaşmak mümkün değil. Bu yüzden yatırımcılarla aramızda köprü olacak aracı kurumların olmasını istiyoruz. Bununla ilgili mevzuatı geliştirme çalışmalarımız sürüyor. Benim tahminim 2023 yılı içinde aracı kurumlar kurulmaya başlayacak, 2024 yılında da yeni altyapıyla işlemlere başlanacağını düşünüyorum.

Şu anda hangi ürünler ELÜS aracılığıyla alınıp satılabiliyor? Ürün sayısında artış öngörüyor musunuz?

Piyasada ağırlıklı olarak buğday, arpa ve mısır olmak üzere 17 ürün işlem görüyor. Bir ürünün lisanslı deposunun kurulabilmesi için öncelikle tebliğ çıkması gerekiyor. Tebliğ ile depoya ilişkin kurallar ve şartlar belirleniyor.

Yani ürünü Bakanlık belirliyor. Burada da TSE dahil çok sayıda kurumdan görüş alınıyor, kurulabilecek yerler belirleniyor. Yani her yere lisans verilmiyor. Bölgedeki ürünün kapasitesi dikkate alınıyor. Depoların birbirinin iş hacmini etkilememesine dikkat ediliyor.

Peki bu sistem yabancı sermaye girişine uygun mu? Örneğin İslami sermaye konusunda özel çalışma var mı?

Elektronik ürün senedi piyasası ile spot piyasa ayrı. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi şu anda hiçbir fonun gelme izni yok. Ancak yabancı şirketlerin Türkiye’de ticaret yapan kolları var, zaten onlar alım satım yapabiliyorlar. Ama fon olarak ne Türk ne yabancı sermaye alım satım yapamıyor.

“Katılım bankaları Londra’ya gitmek zorunda kalıyor”

Teverruk piyasası ile ilgili geçenlerde bir mevzuat değişikliği yapıldı, bazı muafiyetler getirildi....

Teverruk piyasası biraz farklı işliyor. İslami ürünlerde borç verme işinin altına emtia alışverişinin olması gerekiyor. Konvansiyonel bankacılıkta banka borç verip karşılığını faiziyle birlikte alıyor. İslami bankacılıkta ise ortada bir mal olması gerekiyor. Yani size vadeli mal satıyorum. Örneğin 5 lira olan buğdayı Mayıs vadeli 6 liraya satıyorum. Aradaki de vade farkı oluyor. Yani arada mal ticaretinin olması şart. Bizde bu mal ticaretinin yapılabileceği piyasa olmadığı için katılım bankaları işe giremiyor. Lisanslı depoda mal var ve mal ticareti oluyor. İlk defa bu ticaretin Türkiye’de yapılması fırsatı doğdu. Daha önce Londra Metal Borsası ve Malezya’daki Palm yağı borsasında bu iş yapılıyordu. Türk katılım bankaları birbirine borç verip alıyorken teverruk işlemini Londra’da, Malezya’da yapıyorlardı. Finansal güvenlik açısından da garip bir durum. İki Türk bankası arasındaki teverruk işleminde Londra’da metal alıp satıyorlar. İlk defa bunu Türkiye’ye getirmek için uğraşıyoruz, altyapımız hazır. Yani Türk katılım bankalarının yurt dışında yapmak zorunda oldukları işlemleri Türkiye’de yapacaklar. Biz kendi bankalarımıza bunu yaptırdıktan sonra bölge ülkelerden başkaları da aynı şekilde ticaret için buraya gelecekler. Türkiye merkez olacak. Lisanslı depolarda saklanan ürünler üzerine çıkarılan ELÜS’lerin alım satımından elde edilen kazançlar gelir ve kurumlar vergisinden muaf. Ancak doğası gereği mal alış verişine dayanması gereken teverruk piyasasındaki işlemlerden sonra ürün depodan çekilmek istendiğinde çok düşük bile olsa KDV ödenmek zorunda. Bizim Türkiye’yi bu alanda merkez haline getirebilmemiz için sadece teverruk piyasasındaki işlemlerle sınırlı olmak üzere KDV muafi yetine ihtiyacımız var.

Elektronik ürün senedi üzerinden ticaret yapılıyor

Teverruk piyasasında büyük oyuncuların yer alması piyasa fiyatlarını etkilemez mi?

Bunu tamamen ayrı bir piyasa olarak tutacağız. BIST’te şu anda yüzde 10 oynama marjı var ama biz bu marjı çok dar tutarak piyasa fiyatının etkilenmesini önleyeceğiz. Temel amacımız orta vadede Türkiye’yi ticaret merkezi haline getirmektir. Böyle bir sistem bölgemizde yok, aslında bu bizim şansımız. Lisanslı depoculuk ve ürün ihtisas borsacılığı bölgemizde ilk defa Türkiye’de kurulmuş durumda. Rusya, Ukrayna dahil buralara lisanslı depo kurup, burada olduğu gibi elektronik ürün senedi üzerinden ticareti yürütmeyi amaçlıyoruz. Ukrayna’daki ürünleri orada depoda dursun ama ticaretini burada yapalım, alınsın, satılsın. Böyle bir durumda önemi de artmış oldu. Savaşta ürün çıkamıyor, yani orada dururken bile ticaret yürürse mal oradan çıkar. Bu coğrafyaya baktığınızda, en büyük üretici ve ihracatçıların Kuzey’de, en büyük ithalatçıların ise güneyde (Afrika, Ortadoğu) olduğunu görüyoruz. Mal ise resmen bizim üzerimizden akıyor. Lisanslı depoları kurup ticareti burada yürütebilirsek mükemmel bir şey olur.

“Kapımız her yatırımcıya açık”

Ürün arz ve fiyatında sıkıntı yaşandığı günlerde, avukat, doktor gibi tarımla ilgisi olmayan kişilerin piyasada alım satım yapması eleştirilmişti, bu eleştirilere ne diyorsunuz?

Bizde kesinlikle bir meslek sınırlaması yok. Yani sadece çiftçi, sanayici ve tüccardan oluşmuyor. Herhangi bir meslek grubu ayrımı olmaksızın, yatırım hesabı açtıran herkes üye olabiliyor. Biz tam aksine piyasaya daha fazla derinlik kazandırabilmek amacıyla daha çok yatırımcının buraya gelmesini istiyoruz. Tartışmaların yapıldığı dönemde bir hesap yaptık. Bu meslek gruplarının elindeki ürün, depodaki ürünün sadece yüzde 1’ini oluşturuyor. Üstelik lisanslı depoların tamamının kapasitesi, ülke rekoltesinin 4’te 1’ini oluşturuyor. Yani bu kadar düşük bir hacimle piyasanın tamamını etkilemek mümkün değil. Bence bu konuda biraz yanlış bilgilendirmeler de var. Yani insanlar sistemi tam anlamıyla algılayabilmiş değil. Yani sonuç itibarıyla meslek grubuna bakılmaksızın bizim kapımız her türlü yatırımcıya açık.

“ELÜS ile 9 ay vadeli %0 faizli kredi alınıyor”

Tarım ürünlerine karşılık olarak ihraç edilen ELÜS’ler, TÜRİB’de alım-satıma konu olup, teminat olarak gösterilerek kredi temininde kullanılıyor. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri erince lisanslı depolar tarafından ihraç edilen ELÜS tutarının %75’ine kadar azami 9 ay vadeli olarak faizsiz kredi verilebiliyor.

Çiftçinin emekli olması imkânsız

Çiftçilerin emekli olmaları giderek zorlaşıyor. 2023 itibarıyla Hazine teşvikiyle 2 bin 952 olan tarım BAĞ-KUR primi üreticileri zora soktu. Hayat pahalılığından şikâyet eden çiftçiler “Cebimize para kalması lazım” diyor.

Ülkede çiftçilerin yaş ortalaması yükseliyor ancak emekli olmaları giderek zorlaşıyor. Çiftçilerin 2022 yılında 2 bin 158 lira 8 kuruş olan tarım BAĞ-KUR primleri, 2023 yılında 3 bin 452 lira 76 kuruş oldu. Bu tutar Hazine teşvik indirimi ile 2 bin 952 lira 36 kuruşa düştü fakat çiftçiler için yine de ödemesi zor bir tutar. Zira asgari ücret üzerinden işverenlerin ödediği SGK payı 1551 lira 24 kuruş.

Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre 2016 yılında 717 bin 876 kişi zorunlu tarım BAĞ-KUR’lu kişi sayısı yüzde 23,79 düşüş ile 547 bin 75 oldu.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği’nin (TZOB) Ziraat Odaları Bilgi Sistemi verilerine göre son 2 yılda 172 bin 747 çiftçi, tarım BAĞ-KUR ödeyemeyecek güçte olduğunu muafiyet belgesi ile ispatlayarak tarım BAĞ-KUR ödemekten vazgeçti.

Girdi maliyetleri artan, gelirleri düşen çiftçilerin tarım BAĞ-KUR primlerini ödemesi, emekli olması neredeyse imkânsız hale geldi. Diğer sigortalılar 7 bin 200 gün prim ödemesi ile emekli olurken çiftçiler 9 bin gün prim ödemesi ile emekli oluyor. Diğer sigortalılar 20 yıl, çiftçiler ise 25 yıl prim ödemesi yapmak durumunda. Çiftçiler, tarım BAĞ-KUR primlerinin çok yükseldiği için ödemenin her geçen yıl daha da zor olduğunu belirtti. Özellikle mazot, ilaç, gübre ve tohum fiyatlar, şuan ki prim miktarlarını ödemeyi zorlaştırıyor.

Küçük yaştan itibaren çiftçilik yaptığını anlatan Osman Baykar, bugüne kadar prim ödemelerini hiç yapamadığını söyledi. 52 yaşındaki Baykar, bir dönem kâhyalık yaptığını ve o dönemde sigorta girişinin yapıldığını belirtti. EYT düzenlemesi ile geriye dönük borçlanarak emekli olmayı hayal eden Baykar, durumunu şöyle anlatıyor: “Manisa Sarıgöl’de çekirdeksiz sultani üzüm üretimi yapıyoruz. Senede bir kere ürün hasat ediyoruz ama 12 ay prim ödememiz gerekiyor. Bir doğal afet olduğunda 3 yıl geriye gidiyoruz. Bağa masraf etmemiz gerekiyor. Kendimize bakamıyoruz, primleri nasıl ödeyelim? Bugüne kadar hiç ödeyemedim tarım BAĞ-KUR’u, Tarış’e ve tüccara ürün sattığımızda kesinti oluyor sadece. Bin 700 günlük sigortam var. Bir umut 150-200 bin lira geriye dönük borçlanıp emekli olacağım.” 42 yaşındaki Erkan Akdeniz de tarım BAĞ-KUR prim ödemesini yapamadığını belirtti. Akdeniz, primlerin çok yüksek olduğunu, bu nedenle ödeme yapamadığını söyledi. 2 çocuk babası olduğunu belirten Akdeniz, “Hastaneye giderken de cebimizden harcıyoruz. Devlet hastanesine gitsek bile giriş ücreti alınıyor, ilaçları zaten parayla alıyoruz. 2008 yılında tarım BAĞ-KUR’lu oldum, o yıl bir kere 700-800 liralık ödeme yaptım. Daha sonra ödeme yapamadım. Daha önce de kısa süreli bir iş deneyimim olmuştu, oradan sigorta girişim vardı. Şimdi anca bir yapılandırma ya da af çıkarsa emekli olabilirim” dedi.

Hayat pahalılığı nedeniyle prim ödemelerinin imkansız olduğunu vurgulayan Akdeniz, “Her şeyin fiyatı 2-3 katına çıktı. Cebimize para kalması lazım ödeme yapabilmek için yoksa mümkün değil” ifadelerini kullandı.

Gümrük Birliği'nin kapsamı genişletilmeli

TOBB Başkanı Hisarcıklioğlu, Gümrük Birliği'nin kapsamının genişletilmesi ve işleyişinin iyileştirilmesinin önemli olduğunu belirterek, "Modernizasyon müzakereleri iki tarafın da menfaatine uygun" dedi. Hisarcıklioğlu, iş insanları için vize temininde yaşanan güçlüklerin ticaret hacminin artış hızını olumsuz etkilediğini, bu sorunun acilen çözülmesi gerektiğini söyledi.

Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (EUROCHAMBRES) ile TOBB iş birliğinde yürütülen Türkiye-AB İş Dünyası Diyalogu (TEBD) projesinin kapanış konferansı İstanbul'da yapıldı.

Konferansta konuşan EUROCHAMBRES Başkan Yardımcısı ve TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, Türkiye-AB İş Diyalogu Projesi'ne sağlamış olduğu mali destek için AB'ye ve projenin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayan Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği'ne teşekkür etti. Proje kapsamındaki faaliyetlerle EUROCHAMBRES politika öncelikleri arasında paralellik sağlandığını aktaran Hisarcıklioğlu, projenin Türkiye-AB iş dünyası arasındaki diyaloga ciddi katkı verdiğini ifade etti.

Proje kapsamında, Türkiye ve AB üyesi ülkelerden oda ve borsaların eşleştirildiğini bildiren Hisarcıklioğlu, "Bu sayede Türk oda ve borsa sistemimizin hizmet kapasitesinin gelişmesine, AB üyesi ülkelerdeki muhataplarıyla bağlantılarının ve birlikte çalışma ortamının tesisine önemli katkı sağladık. AB müktesebatı hakkında iş dünyamızın bilgilenmesine dönük çok sayıda etkinlik düzenlendik. Yeşil dönüşüm

konusunu proje öncelikleri arasına dahil ettik. Yeşil dönüşüm gündemi kapsamında en çok etkilenecek sektörlerle birlikte çalıştık" diye konuştu.

Hisarcıklioğlu, Türkiye-AB iktisadi ilişkileri hakkındaki görüşleri ortaya koyan saha çalışmaları yaptıklarını aktararak, bu kapsamda yapılan çalışmaları anlattı. Hisarcıklioğlu, proje sayesinde Türkiye-AB iş çevrelerinin birlikte çalışma isteğinin somut uygulamalarla bir kez daha görüldüğünü söyledi.

İş insanları için vize temininde yaşanan güçlükler

Türkiye'nin AB üyeliğine aday ülke olduğunu ve AB ile Türkiye arasında var olan Gümrük Birliği anlaşmasının ikili ticaretin güçlü temelini oluşturduğunu vurgulayan Hisarcıklioğlu, şöyle devam etti:

"Son çeyrek asırda karşılıklı ticaret hacmimiz tam 4 kat artmıştır. 2022 yılı itibarıyla Türkiye-AB mal ticareti 196 milyar dolara ulaşmıştır. AB, Türkiye'nin en büyük ihracat ve ithalat ortağıdır. İthalatımızın dörtte biri AB kaynaklıdır. Türkiye ihracatının yaklaşık yüzde 41'i de AB'ye yapılmaktadır. Türkiye AB'nin 6'ncı büyük ticaret ortağıdır. AB, aynı zamanda Türkiye'deki dış yatırımlarda birinci sırada yer almaktadır. Bizler iş dünyası olarak, gerek Türkiye gerek AB iş dünyası olarak, çok daha fazlasını yapabileceğimizin farkındayız. Bu konuda hükümetimizin ve Avrupa Komisyonu'nun desteğine ihtiyacımız var. Sadece biz değil, Avrupa iş dünyası da aynı fikirde, onlar da bu desteği istiyor. Bu açıdan Gümrük Birliği kapsamının kesinlikle genişletilmesi ve işleyişinin iyileştirilmesinin önemli olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla Gümrük Birliği'nin modernizasyonu müzakereleri, iki tarafın menfaatine olduğunu belirtmek istiyorum. Türkiye'nin yeşil ve dijital dönüşümü de Gümrük Birliği müzakerelerine ve Türkiye-AB İktisadi bütünleşme sürecine katkı sağlayacaktır."

Hisarcıklioğlu, iş insanları için vize temininde yaşanan güçlüklerin ticaret hacminin artış hızını olumsuz etkilediğini, Avrupalı ihracatçıları da etkileyen bu sorunun acilen çözülmesi gerektiğini söyledi.

Türkiye-AB ticaretinde kara yolu taşımacılığının hızlı mal teslimatı için ciddi bir lojistik avantaj sağladığını ifaden eden Hisarcıklioğlu, var olan taşıma kotalarının, ithal ve ihraç edilen malların teslimatını geciktirdiğini, maliyetleri de artırdığını vurguladı. Hisarcıklioğlu, kara yolu taşıma kotaları sorununun da çözülmesi gerektiğini belirtti.

Türkiye tek pazarda önemli bir oyuncudur

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Nikolaus Meyer-Landrut de AB'nin son 4 yılda Türkiye ile yeşil dönüşüm konusunda çalışmalar yaptığını aktararak, "Bu 4 yılda COVID-19 ile mücadele ettik ve son bir yıldır Rusya-Ukrayna savaşı meselesi içerisinde birlikte çalıştık. Karbon nötr, dijital, döngüsel, sürdürülebilir bir ekonomiye doğru dönüşmemiz gerekiyor. Bu projede iş yöntemlerimizi ve

gündemlerimizi buna göre düzenleyerek ortaya çıkan önceliklere göre çalışmalar yaptık" ifadelerini kullandı.

Landrut, salgının Avrupa tek pazarının önemini bir kez daha gösterdiğine işaret ederek, şunları kaydetti:

"Hizmetlerin ve mal dolaşımının sınırlar ötesinde devam etmesi bizim için çok önemli oldu. Avrupa tek pazarı 24 milyon şirkete ev sahipliği yapıyor, gayri safi hasılası 30 milyar avroyu buluyor, aynı zamanda dünya ticaretinin yüzde 30'unu gerçekleştiriyor. Tek pazar, AB'nin en önemli başarılarından biridir ve refah yaratmıştır, AB'yi global, ekonomik bir güç haline getirmiştir. Türkiye bu pazarın bir parçasıdır. Gümrük Birliği sayesinde malların serbest dolaşımı mümkün olmuştur. Türkiye; makine, tekstil, otomotiv gibi sektörlerde tek pazarda önemli bir oyuncudur."

AB'nin Türkiye'nin değer zincirinde önemli rol oynadığı vurgulayan Landrut, "Türkiye, AB'nin 6'ncı büyük ticaret ortağı, AB de Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı konumunda. Aramızda 150 milyar avroyu aşan ticaret hacmi var. Ekonomik politikaların yapılmasında gerçeğe uygun çalışmalar yapmak, iş dünyamızın en önemli önceliği olmalıdır. Özel sektör, politika yapımcıların getirmiş olduğu yeni kural ve yönetmeliklere yön vermelidir. Biz iş camiaları arasındaki diyaloga çok önem veriyoruz" şeklinde konuştu.

Mali yardım desteğinin artırılmasını arzu ediyoruz

Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı Mali İşbirliği ve Proje Uygulama Genel Müdürü Bülent Özcan ise yeşil dönüşümün AB tarafından ortaya konulan önemli bir hedef olduğunu belirterek, Türkiye'nin bu hedefe yönelik reaksiyon gösterdiğini, tedbirler aldığını ve bu hedefleri benimsemiş bir aday ülke konumunda olduğunu söyledi.

Yeşil ve dijital dönüşümün ancak sürdürülebilir finansla mümkün olabileceğini kaydeden Özcan, bu açıdan yeşil ve dijital dönüşüm alanında iş dünyasının desteklenmesinin önemini vurguladı.

Özcan, "Bizler 2002 yılından beri aday ülke olarak katılım öncesi mali yardımdan yararlanamıyoruz. Ancak 2021'den itibaren özellikle AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA-III adını verdiğimiz bu yeni dönemde, eski dönemlere kıyasla mali yardımlarda bir düşüş olduğunu görüyoruz. Katılım öncesi mali yardım, ortalama 650 milyon euroluk bir destekten yaklaşık 200-250 milyon euroluk bir desteğe düşmüş durumda. İş dünyasına destek, hep Avrupa'da hem Türkiye'de, diyalogu desteklemek anlamında IPA'nın kaynaklarının düşmesi bu anlamda bizi üzüyor. Katılım öncesi mali yardım desteğinin artırılmasını arzu ediyoruz." diye konuştu.

Türkiye-AB İş Dünyası Diyalogu Projesi'nin finaline gelindiğini bildiren Özcan, Türkiye ile AB iş dünyasının diyalogu artıracak yeni projelerin üzerinde çalıştıklarını söyledi.

Ticari ilişkilerimizi geliştirebileceğiz

EUROCHAMBRES Üst Yöneticisi (CEO) Ben Butters, ekonomik durumların hem AB'de hem Türkiye'de hem de dünyadaki diğer ülkeleri zorlamaya başladığını, ekonomilerin açık ve adil ticareti destekleyici enstrümanlar ile güçlendirilebileceğini söyledi.

Butters, karşılıklı ticareti artırmak için yıllardır TOBB ile iş birliği içerisinde çalıştıklarını belirterek, "Bizim kompleks, global arz zincirlerimiz var. Bunlar yıllar içerisinde oluşturulmuş, kemikleşmiş zincirler. Bunları yeniden düzenlemek gerekiyor. Türkiye ve AB'nin bu anlamda yapabileceği çok şey var. Bir de yeniden doğan bazı kavramlar var. Bunlar tedarik zincirinin artık daha yakına taşınması, çok daha basit hale getirilmesi ile ilgili çalışmalar... Bunun basitleştirilmesi önemli" dedi.

EUROCHAMBRES için Türkiye ile kuvvetli ve işlevsel bir ekonomik ilişki içerisinde olmanın önem taşıdığını kaydeden Butters, şu değerlendirmelerde bulundu:

"AB ülkeleri Türkiye'ye yakın ama sadece yakınlık önemli değil. Altyapı, demografik avantaj, girişimcilik ruhu da AB iş camiası için önemli. Türkiye ve AB iş dünyası diyaloguna benzer projeler sayesinde karşılıklı olarak ekonomilerimizi daha iyi tanıyacağız ve birbirimize faydalı olacak şekilde ticari ilişkilerimizi geliştirebileceğiz.

Bu sebeple TOBB ile birlikte son 4 yıldır bu projeyi sürdürmekteyiz. Bu projede her iki taraftan iş dünyası temsilcileri pek çok aktivitede bir araya geldi, bugün ve yarın aktivitelerin sonuçlarını dinleyeceğiz. Yeşil ve dijital dönüşüm, iki ekonomi arasında potansiyel barındıran alanlardan biri.

Önümüzdeki yıllarda da bu alanlarda çalışmalar yapmaya devam edeceğiz. Geçtiğimiz 4 yıl kolay olmadı. Farklı sebeplere bağlı olarak bu 4 yılı hep zor yıllar olarak tanımlamaya devam edeceğiz. Bu 4 yıl içerisinde en yüksek katkıda bulunmuş iş ortaklarımıza teşekkür ediyorum."

Vergi affının ayrıntıları belli oldu

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kabine toplantısının ardından borç yapılandırma düzenlemesinin ayrıntılarını açıkladı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, vergi affına ilişkin detaylı paketi açıkladı.

Erdoğan, kamu alacaklarına getirilen yapılandırmaya ilişkin çerçeveyi şöyle çizdi:

- Tüm bu borçlara belirli oranla güncelleme ve taksit imkanı getiriyoruz. Davalı vergi ve prim dosyaları da bu kapsamda olacak.
- Vergi dairelerine 31 Aralık 2022den önce 2 bin lirayı aşmayan borcu olan vatandaşlarımızın cezalarının tahsilinden vazgeçiyoruz.
- (Yükseköğrenim kredisi) Endeks dışındaki borcun da yeniden yapılandırılarak taksitle ödenmesini mümkün hale getiriyoruz.
- (Kamu alacaklarına düzenleme) Vatandaşlarımızın ve şirketlerimizin vergi ve prim yükümlülükleri başta olmak üzere borçlarının cezalarını kaldırıyoruz.
- Sürücülerimizin alkol, uyuşturucu, ölümlü ve yaralamalı kaza, drift ve aday sürücülük halleri dışındaki ihlallerden kaynaklanan ceza puanlarını siliyoruz.
- Yaklaşık 2,5 milyon sürücünün ceza puanı silinecek ve bu sebeple geri alınan 10 bine yakın ehliyetin iadesi sağlanacak.

Tüketici güveninde 16 ayın zirvesi

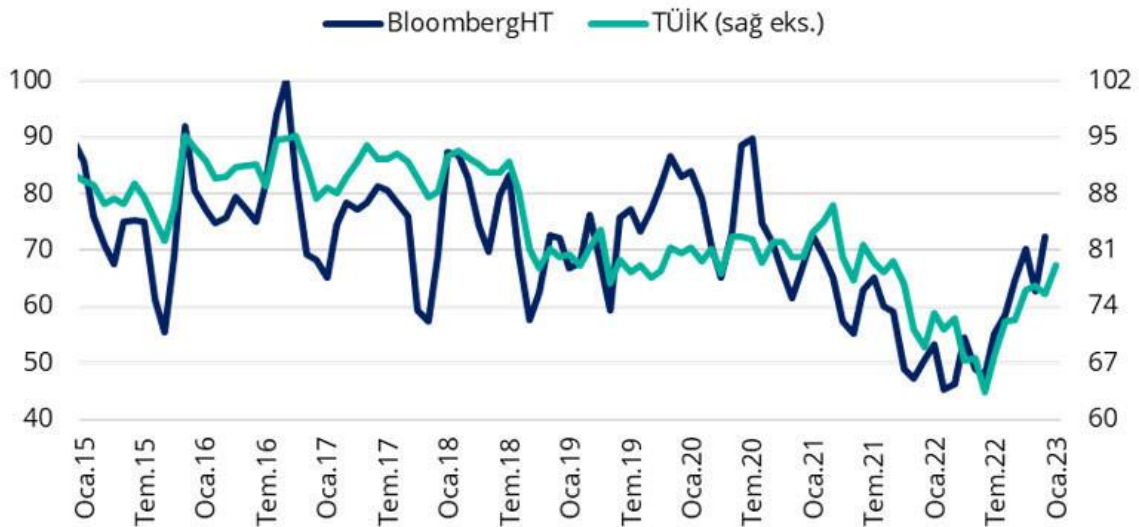
Mevsim etkilerinden arındırılmış tüketici güven endeksi, ocakta bir önceki aya göre yüzde 4,6 arttı.

Dr. Ali Orhan YALÇINKAYA

Tüketici Güven Endeksi (TGE) bir önceki aya göre yüzde 4.6 oranında artarak 2023 yılına 79.1 düzeyinden başlarken geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 8.0 oranında artış kaydetti. Bu aynı zamanda 2021 yılı Eylül ayından bu yana görülen en yüksek seviyeye de karşılık gelmekte.

Tüketici Güven Endeksleri

TGE dört alt endeksin ortalamasından oluşmaktadır. Bunlardan hanenin mevcut dönemde maddi durumuna ilişkin endeks yüzde 7.4, gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi endeksi yüzde 7.0 ve gelecek 12 aylık dönemde maddi

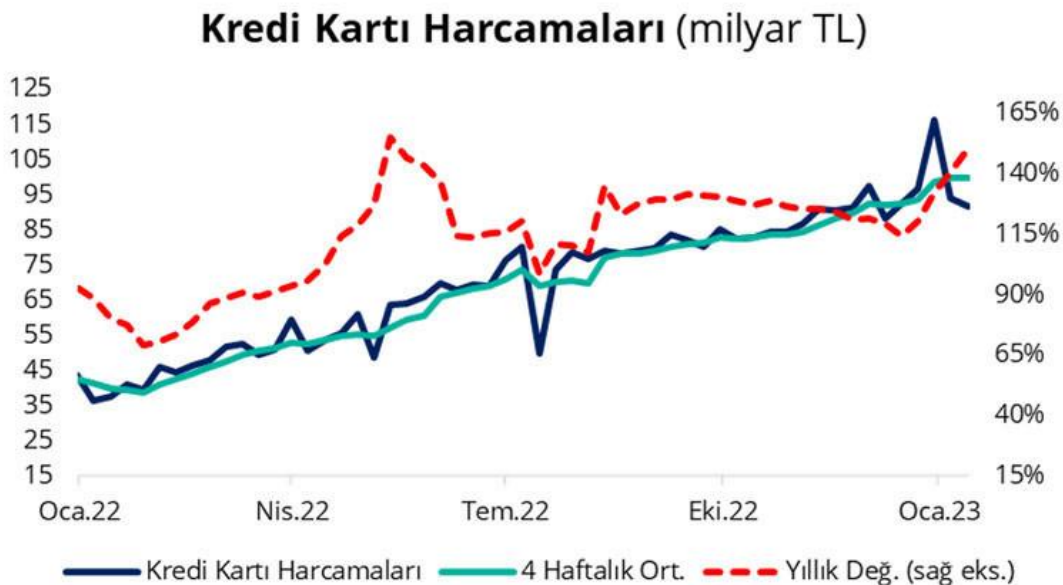
durum beklentisi endeksi yüzde 6.0 oranında artarken, gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi endeksi yüzde 0.4 oranında azalış kaydetti.

Endeksin alt detaylarında işsiz sayısı beklentisinin yüzde 3.9 oranında azaldığı görülüyor. Öte yandan tüketiciler nezdinde otomobil satın alma ihtimali yüzde 0.4 oranında azalırken, konut satın alma ihtimalinin yüzde 3.3 oranında arttığı izleniyor. Geçtiğimiz yılın Ağustos-Kasım döneminde yükseliş gösteren gelecek 12 aylık dönemde tüketici fiyatlarında artış beklentisinin Aralık'ta olduğu gibi Ocak'ta da gerilediğini izlemekteyiz.

Bener şekilde tüketici güvenini ölçen Bloomberg HT Tüketici Güven Ön Endeksi Ocak ayında bir önceki ayın nihai endeksine göre yüzde 1.20 azalarak 71.52 değerine gerilemişti. Alt endekslerden, Tüketici Beklenti Ön Endeksi bir önceki aya göre yüzde 9.06 düşerek 74.61 değerini alırken, içinde bulunulan dönemin dayanıklı tüketim malları ile otomobil ve konut alımı için uygunluğunu ölçmeye çalışan Tüketim Eğilim Ön Endeksi ise yüzde 2.17 artışla 60.34 değerine yükselmişti.

Endeksin detaylarına bakıldığında, tüketici güvenindeki azalmanın ağırlıklı olarak geleceğe ilişkin beklentilerden kaynaklandığı görülürken, mevcut durum algısı bir miktar daha toparlanmıştı. Ücret artışları, EYT düzenlemesi ve döviz piyasasının seyri genelde olumlu etkide bulunurken, seçim döneminin yaklaşması ve hisse senedi piyasasındaki kayıpların olumsuz etki yaptığı belirtilmiş.

Tüketimin seyrine ilişkin ve bir iç talep göstergesi olarak takip edilen banka ve kredi kartı harcama tutarları incelendiğinde ise 13 Ocak ile biten haftada toplam işlem tutarının Aralık sonuna göre yüzde 20.9 oranında azalarak 91.9 milyar TL seviyesine gerilediğini görmekteyiz. Son dört haftalık ortalama harcamaların yıllık değişimi ise söz konusu dönemde artarak yüzde 150.5'e yükselmiş bulunuyor.

24.01.2023

Tüketici güveni 2022 yılında tarihi dibini gördükten sonra toparlanma kaydetmiş olsa da eşik değerin çok uzağında seyrederek geçtiğimiz yılı tamamlamıştı. Enflasyonun bulunduğu yüksek seviye ve geleceğe yönelik artış beklentisi, tüketicinin bu durumdan kendini korumak için talebi öne çekmesine neden olmuştu. Bunu yıl boyunca otomobil, konut satın alma ile dayanıklı tüketim mallarına yönelik harcama yapma düşüncesinden izlemiştik.

Nitekim geniş ekonomik sınıflara göre ithalatın seyrine baktığımızda tüketim malı ithalatının Nisan 2022'den beri hızlı artış kaydettiğini izlemiştik.

Aylık borçlanma hedefi 15.5 milyar lira aşıldı

Hazine bugün düzenlediği iki ihaleyle 43.6 milyar lira borçlandı. 5 yıl vadeli sabit kuponlu tahvil ihalesine 57.1 milyar lira ile rekor talep geldi.

İSTANBUL / EKONOMİ

Hazine ve Maliye Bakanlığı düzenlediği iki ihalede toplam 43.6 milyar lira borçlandı. Özellikle 5 yıl vadeli sabit kuponlu tahvil ihalesine 57.1 milyar lira ile rekor talep gelirken ihale sonrası bileşik faiz yüzde 9,9 seviyesinde oldu. Hazine, ihalelerde toplam 26 milyar 76.3 milyon TL borçlandı. İhaleler öncesinde kamu kuruluşlarına ve piyasa yapımcılarına yapılan 17 milyar 500 milyon TL net rekabetçi olmayan tekliflere satışlarla birlikte toplam satış tutarı 43 milyar 576.3 milyon TL'ye ulaştı.

Öte yandan Hazine geçen hafta yılın ilk ihalelerinde de 26.91 milyar lira borçlanmıştı. Hazine, stratejisine göre ocak ayında 46.3 milyar liralık iç borç servisine karşılık 55 milyar liralık iç borçlanma yapılmasını programladı. Geçen haftaki ve bugünkü ihalelerle Hazine ocak borçlanma programını aştı. Hazine yarın yapacağı kira sertifikası ve TÜFE'ye endeksli tahvil ihalesiyle ocak ayı borçlanmasını tamamlayacak.

TLREF'e endeksli tahvilin yeniden ihraç edildiği 25 Ocak 2023 valörlü ihalede net 3 milyar 274.2 milyon TL satış yapıldı. İhaleye nominal olarak 7 milyar 10.5 milyon TL teklif gelirken, nominal satış 3 milyar 480.5 milyon olarak gerçekleşti. İhalede; ortalama minimum fiyat 92.901 TL, ortalama fiyat 94.071 TL, ortalama dönemsel faiz yüzde 4,11 oldu. TLREF'e endeksli tahvil ihalesi öncesinde kamuya satış olmazken,

24.01.2023

piyasa yapıcılarına 250 milyon TL net satış yapıldı. Piyasa yapıcı bankaların net teklif tutarı ise 376 milyon TL oldu.

Sabit kuponlu 5 yıl vadeli tahvilin yeniden ihraç edildiği ihalede net 22 milyar 802.1 milyon TL satış yapıldı. İhaleye nominal olarak 30 milyar 72 milyon TL teklif gelirken, nominal satış 21 milyar 183 milyon olarak gerçekleşti. İhalede; ortalama minimum fiyat 107.226 TL, ortalama fiyat 107.643 TL, ortalama basit faiz yüzde 9,67, ortalama bileşik faiz yüzde 9,9 oldu. Sabit kuponlu tahvil ihalesi öncesinde kamuya 1 milyar 250 milyon TL, piyasa yapıcılarına 16 milyar milyon TL net satış yapıldı. Piyasa yapıcı bankaların net teklif tutarı ise 27 milyar 113 milyon TL oldu.

Merkez Bankası'ndan bankalara talimat: Döviz satışında 'sorgu sual' dönemi

Fahiş kur artışını önlemek için alınan önlemler kapsamında getirilen düzenlemeler arasında, döviz almak isteyen şirketlerin sıkı bir "sorgu sual" sürecinden geçmesi, işlem saati ve miktar sınırlaması dikkat çekiyor. Merkez Bankası'nın talimatlarıyla bankalar, şirketlere döviz satışında tüm bu kısıtlamaları aşmadan hareket etmeye çalışıyor.

Türkiye'de döviz kurunun rekor yükselişiyle ekonomi yönetimi, döviz talebini kısıtlamaya yönelik adımlarla önlem almaya çalıştı. Merkez Bankası'nın döviz rezervlerindeki gerileme ve artan döviz ihtiyacından da kaynaklanan bu kısıtlamalar düşük faiz politikasıyla beraber sürdürüldü. Sistem özellikle şirketlerin döviz alımlarını güçleştirirken zorunlu döviz satışı gerektiren uygulamaları da içeriyor.

Tüm bu makroihtiyati önlemlere rağmen şirketlerin döviz ihtiyacı ise sürüyor. Peki şirketler bunu nasıl karşılayabiliyor? Bankacılık kaynaklarından alınan bilgiye göre Merkez Bankası'nın oldukça sıkı takibinde olan döviz satışında hem saat kısıtlaması hem de miktar sınırlaması uygulanıyor.

'GERÇEKTEN İHTİYACI OLANA DÖVİZ SATIŞI YAPIN'

ekonomim.com'un haberine göre; bankacılık sektöründen bilgi veren bir kaynak, direkt döviz satışını yapan hazine bölümleri yöneticilerinin şirketlerle süreci birebir

yönettiğine dikkat çekti. Şirketlerin döviz taleplerinin tutarlarının takip edildiğini belirten kaynak 'gerçekten' ihtiyacı olana döviz satışının yapılmasının istendiğini vurgulayarak tüm bu takip işinin ise bankaların üzerinde olduğunu kaydetti. Aynı kaynak, döviz talep edenin mecbur ithalatı olması, borç ödeyecek olması gibi durumlarda döviz satışına izin verildiğini ifade etti. Döviz alım işlemlerinin ise Merkez Bankası'nın izniyle belli saat aralığında yaptırıldığını söyleyen bankacılık sektörü kaynağı, böylece işlem adedinin de azaltılmış olduğuna da işaret etti. Merkez Bankası'nın bazı döviz taleplerini ise vadeli işlemler ve opsiyon borsasına (VİOP) yönlendirdiğini ve orada TL ayaklı işlem yapıldığı için aradaki farkın TL olarak ödenmesinin yeni avantaj olarak öne çıktığını dile getirdi.

MİKTAR SINIRI GÜNLÜK DEĞİŞEBİLİYOR

Bir başka bankacılık sektörü kaynağı da şirketlere öğleden sonra döviz satışı olmadığını vurguladı. 1 milyon dolar üzerindeki döviz taleplerinin 1 gün önceden Merkez Bankası'na iletiliğini söyleyen kaynak bankaların da şirketlere böylesi yüklü taleplerini 1 gün önceden bankaya iletmeleri gerektiği konusunda uyarıda bulunduğuna işaret etti. Bilgi veren aynı kaynak, her sabah da Merkez Bankası'nın belli bir miktarda döviz taleplerinin kendisine iletilmesini istediğine dikkat çekerek miktar sınırının bazı günlerde değiştirilebildiğine vurgu yaptı. Kaynak, özellikle Merkez Bankası Para Politikası Kurulu (PPK) toplantılarından 1 gün önce Merkez Bankası'nın bankaları 'bugün ve yarın kesinlikle satış yok, piyasayı yükseltmeyin' diye sözlü uyarıda bulunduğunu ileri sürdü. VİOP'a yönlendirmenin de 6 aydan uzun süredir yapıldığını dile getiren kaynak ancak bunun çok başarılı olmadığını şirketlerin nakit döviz ihtiyacı bulunduğu için bu yolun çok kullanılmadığını ifade etti.

'ŞİRKETLERİ İNCE İNCE SORGULAYIN'

Bir diğer bankacılık sektörü kaynağı ise döviz satışı öncesinde Merkez Bankası'nın bankaları şirketleri ciddi bir sorgu sual aşamasından geçirmesini istediğine vurgu yaptı. Neden alındığının sorgulanması ve alım sonrası takibin de yine bankacılık sektörü tarafından yapılması gerektiğini dile getiren bankacılık sektörü kaynağı belli saat aralıklarında satışın sürdüğünü bunun da sabah 10-12 arasında sınırlandığını ifade etti. Aynı kaynak, 500 bin dolar üzeri satışların da amacının sorgulanması konusunda büyük baskı olduğunu ileri sürerken kısıtlamaların başka bir bankacılık sektörü kaynağı da özellikle ödemesi olan ve bunu faturayla kanıtlayan şirketlere yönelik döviz satışının saat 16.00'a kadar sürdüğünü dile getirirken getirilen bu regülasyonların ülkenin döviz ihtiyacından kaynaklandığına da işaret etti. Kaynak, kısıtlama olsa da ihtiyacı olan hiçbir şirkete satış yapılmaması gibi bir durum yaşanmadığını kaydetti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan seçim tarihini açıkladı

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Yaptığımız kapsamlı değerlendirmeler sonunda 14 Mayıs 2023 Pazar gününün her bakımdan seçim için en uygun tarih olduğunu gördük" dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kabine Toplantısı sonrasında açıklamalarda bulunuyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, seçim tarihini 14 Mayıs Pazar günü olarak duyurdu. Erdoğan, "Mecliste gereken çoğunluğun sağlanamaması halinde, seçimlerin 14 Mayıs'ta yapılabilmesini temin edecek bir takvimle kararımızı alıp süreci başlatacağız." şeklinde konuştu.

Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinin normal tarihinin 18 Haziran 2023 olduğunu anımsatan Erdoğan, "Bu tarihi hem Kurban Bayramı arifesine ve dolayısıyla hac dönemine hem üniversiteye hazırlanan çocuklarımızın sınav takvimine hem de ilk ve ortaöğretim okullarımızın tatiline denk gelmesi sebebiyle güncelleme ihtiyacı duyduk." dedi.

Siyaset kurumu olarak milletin taleplerini karşılama yanında milli iradenin en yüksek katılımı ve en ideal şartlarda tecellisini sağlamakla sorumlu olduklarını vurgulayan Erdoğan, "Bu anlayışla yaptığımız kapsamlı değerlendirmeler sonunda 14 Mayıs 2023 Pazar gününün her bakımdan seçim için en uygun tarih olduğunu gördük. Anayasa'da belirtilen usullere mütenasip şekilde ülkemizi bu tarihte seçime götürmek istiyoruz. Bu tarih güncellemesini Anayasamıza göre beşte üç çoğunlukla Meclis'imiz yaparsa memnuniyet duyarız. Meclis'te gereken çoğunluğun sağlanamaması halinde

Cumhurbaşkanı olarak biz, seçimlerin 14 Mayıs'ta yapılabilmesini temin edecek bir takvimle kararımızı alıp süreci başlatacağız. Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıl dönümünün sevinci ve coşkusuyla bütünleşen 2023 seçimlerinin tarihinde yapmayı planladığımız güncellemenin, milletimize hayırlı olmasını diliyorum" değerlendirmesini yaptı.

"İsveç NATO için destek beklemesin"

Erdoğan, Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde Kur'an-ı Kerim yakılmasına da tepki gösterdi. Erdoğan, "Terör örgütlerine her yerde cirit attıracaksınız, sonra NATO'ya girmek için destek bekleyeceksiniz. Yok öyle bir şey. İsveç NATO için bizden destek beklemesin. Türkiye Cumhuriyeti'nin veyahut Müslümanların dini inancına saygı göstermiyorsanız, bizden de NATO konusunda herhangi bir destek göremeyeceksiniz" açıklamasını yaptı.

Kırmızı ette ithalat, çiğ sütte fiyat düşürme baskısı

Ali Ekber YILDIRIM

24 Ocak 2023 Salı

Ülke hayvancılığının ciddi bir darboğaza sürüklendiğini, önlem alınmazsa süt ve et üretiminde, buna bağlı olarak fiyatlarda bir kriz yaşanacağını defalarca yazdık, uyardık. Ülkeyi yönetenler, hayvancılık politikasını uygulayanlar bu uyarıları dikkate almadıkları gibi krizin büyümesi için ellerinden geleni yaptılar.

Bugünlerde piyasayı düzenlemeye yönelik atılan adımlar yaşanan krizi çözmek bir yana daha büyük bir felakete sürükleyecek. Türkiye, 2007 ve 2008 yılında dünyayı kasıp kavuran kuraklık nedeniyle yaşanan gıda krizinden en fazla etkilenen ülkelerden birisiydi. O dönemde de yem fiyatları yüzde 100 artarken çiğ süt fiyatı yarı yarıya azalmıştı. O günün fiyatları ile çiğ sütün litresi 80 kuruştan 40 kuruşa düştü. Hükümet önlem almak yerine destekleme modelinde radikal bir değişikliğe giderek hayvan başına destek sistemine geçti. Destekleri azalttı.

Tarım Bakanlığı verilerine göre o dönemde 1 milyondan fazla süt ineği kesildi. Türkiye'nin hayvan varlığı azaldı. Sütte yaşanan kriz kırmızı ete yansdı. 2009'dan itibaren kırmızı et fiyatı artmaya başladı. Kırmızı et fiyatını kontrol etmek için 2010'da ithalat gündeme getirildi. Dönemin Tarım Bakanı Mehdi Eker, "hayvan sayımı yaptık ithalata gerek yok" diye açıklama yaptı.

Et ithalatı 10 yıldır kesintisiz sürüyor

Bu açıklamadan sadece bir hafta sonra dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın talimatı ile önce kasaplık, sonra besilik ve sonra da kırmızı et ithalatı başladı. İthalatla fiyatlar düşürülecekti. Türkiye 2010 yılından bu yana ithalatı sürdürüyor. İthalata ödenen döviz 10 milyar doları aştı.

Mehdi Eker'in bakanlığı döneminde başlayan ithalat, Kudbettin Arzu, Faruk Çelik, Ahmet Eşref Fakıbaba, Bekir Pakdemirli ve şimdi de Vahit Kirişci'nin bakanlığı döneminde kesintisiz sürdü. Tam 13 yıl geçti. Bu kadar bakan görev yaptı. Hiçbiri

ithalattan vazgeçmedi. Üretimi artıracak bir çare üretmedi. Gelineen noktada artan fiyatlar yine ithalatla düşürülmeye çalışılıyor.

Bakanlık “ithalat çözüm değil” demişti

Çiğ sütte başlayan kriz mutlaka gelip kırmızı eti vuruyor. Geçen 13 yıldan hiçbir ders alınmadı. Bugün Et ve Süt Kurumu’nun Genel Müdürü olan Mustafa Kayhan, 2015’te Tarım Bakanlığı Hayvancılık Genel Müdürü iken “Kırmızı Et Stratejisi-2015” başlıklı kapsamlı bir rapor hazırlamış ve ithalatın çözüm olmadığını belirtmişti. Bugün ithalatla çözüm arıyor.

O raporda kırmızı et fiyatlarının yüksek olmasının 3 temel nedeni şöyle sıralanmıştı: Birincisi, besi materyali üretiminin yetersiz olması. İkincisi, kaba yem üretimindeki büyük açık ve üçüncüsü de karma yem üretimindeki dışa bağımlılık.

Bu 3 konuda bugüne kadar ne yapıldı? Hiçbir şey yapılmadı. Bakanlık sorunları tespit etti. Ama çözmek için hiçbir adım atmadı. Aksine yem üretimindeki destekleri artırmayarak, hayvancılığı desteklemeyerek krizi derinleştirdi.

Peki, şimdi ne yapılıyor?

Baskıyla, ithalatla fiyat düşer mi?

Bakanlığın tespit ettiği sorunlara çözüm üretmek yerine çiftçinin ürettiği çiğ sütün, karkas etin fiyatını baskıyla ve daha önce defalarca denenmesine rağmen başarılı olmamış ithalatla fiyatları düşürmeye çalışıyor. Bu baskıyı da zincir marketler ve sanayiciler üzerinden kurmaya çalışıyor.

Çiğ süt fiyatını belirleyen önemli faktörler var. Bunların başında üretimdeki en önemli maliyeti oluşturan yem fiyatlarıdır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun en son açıkladığı Kasım 2022 Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi’ne göre yemde son 1 yıldaki fiyat artışı yüzde 127,83 oldu. Yem maliyetleri arttıkça çiğ sütün üretim maliyeti de artıyor. Dolayısıyla fiyat yükseliyor.

Fiyatı belirleyen bir başka faktör arz ve talep Süt üretimi çoksa ve talep düşükse fiyat düşer, süt az talep yüksekse fiyat artar.

Ülkenin tarım politikası, hayvancılığa ve yem bitkilerine yönelik destekleme politikası da fiyat oluşumunda etkili bir faktör. Yem hammaddelelerinde yüzde 60 dışa bağımlılık, hayvan materyali bakımından ithalata bağımlılık fiyatlar üzerinde etki eden faktörlerden birisi.

Tarım Bakanlığı’nın çiğ süt destekleme uygulamaları da piyasayı olumsuz etkileyen faktörlerden birisi. Desteklerin yetersiz olması ve çok geç ödenmesi üretimi ve üreticiyi olumsuz etkiliyor.

İşin bir de tüketici boyutu var. Tüketicinin alım gücünün düşük olması süt ve süt ürünleri tüketimini olumsuz etkileyince fiyatlar da bundan etkileniyor.

Çiğ süt fiyatındaki gelişim

Çiğ süt fiyatı uzun yıllardan beri serbest piyasada belirlenmiyor. 2011 yılından bu yana Ulusal Süt Konseyi tarafından “referans fiyat” olarak belirleniyor. Bir parantez açalım, Berat Albayrak’ın Hazine ve Maliye Bakanı olduğu dönemde süt fiyatı artmasın diye 2018 yılında Gıda Komitesi devreye sokuldu. Tam 3,5 yıl Gıda Komitesi fiyatları belirledi. Sonra süt fiyatının enflasyonu artırmadığı anlaşıncaya kadar Ulusal Süt Konseyi’ne bırakıldı.

Konsey’in belirlediği fiyatlara bakıldığında çiğ sütün litre başına referans fiyatı ilk olarak Temmuz 2013’te 1 liranın üzerine çıktı. Tam 6 yıl boyunca 1 lira seviyelerinde kaldı. 1 Mayıs 2019’da 2 liraya, 1 Temmuz 2021’de 3,2 liraya, 8 Aralık 2021’de 4 lira 70 kuruşa, 1 Nisan 2022’de 5 lira 70 kuruşa ve 15 Mayıs 2022’de 7,5 liraya çıkarıldı.

Ulusal Süt Konseyi, 15 Eylül 2022’de yaptığı olağanüstü toplantıda 7,5 lira olan referans fiyatı artış yapılmış gibi 7,5 lira olarak açıkladı. Deyim yerindeyse kıyamet koptu. Süt inekleri kesilirken çiğ süt fiyatının maliyetin altında belirlenmesi üreticileri çileden çıkardı. Sanayiciler bile bu fiyata karşı çıktı. Çünkü inek kesimi nedeniyle süt üretimi azalıyor, sanayici süt bulamıyordu. Nitekim piyasada çiğ süt fiyatı yükselmeye başladı. Önce litre başına 9 lira sonra 10,11 derken 12 liraya kadar çıktı.

Üretim azaldı fiyat yükseldi, USK devre dışı kaldı

Ulusal Süt Konseyi fiili olarak devre dışı kaldı. Konsey, 15 Ekim itibari ile çiğ süt referans fiyatını 8,5 lira olarak açıklasa da bir hükmü kalmadı. Üstelik de maliyeti 8 lira 75 kuruş olarak açıklamıştı. Maliyetin altında fiyat belirlemiş oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu’na göre toplanan inek sütü miktarı Ekim 2022’de yüzde 9,6 oranında azaldı. Kasım 2022’de ise yüzde 6,1 oranında düştü. Bu veriler şunu gösteriyor. İnek kesimi nedeniyle Eylül ve Ekim’de süt üretimi daha fazla düştü. Sonra çiğ süt fiyatlarındaki artış ile birlikte inek kesimi azaldığı için Kasım’daki düşüş daha az oldu.

İnek kesimi azalınca kırmızı et üretimi azaldı ve 7-8 ay sabit kalan karkas et fiyatı da artmaya başladı. Karkas etin fiyatı üreticilerde 85-90 liradan 135-140 liraya kadar çıktı. Yılın hemen başında 2 Ocak 2023’te Et ve Süt Kurumu da karkas et alım fiyatına kilo başına 26 lira ile 13 lira zam yaptı.

Seçim ve Ramazan öncesi fiyat artışı istenmiyor

Seçim öncesinde ve Ramazan ayı öncesinde süt ve et fiyatlarının artmasını önlemek için Et ve Süt Kurumu’na piyasalara müdahale yetkisi verildi. Bu yetki ithalatın yapılması anlamına geliyor. Kırmızı ette ithalat çalışmaları yapılmış kasaplık hayvanlar Edirne sınırına getirilmiş zaten. İthalat fiili olarak başladı. Tarım ve Orman

Bakan Vahit Kirişçi, Bosna Hersek'ten 1000 ton et getirileceğini daha önce de söylemişti.

Ette ithalat yapılırken sütte ithalat şimdilik söz konusu değil. Bu nedenle üretici üzerinde baskı kurularak fiyatın düşürülmesi yolu seçildi. Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi önce İstanbul'da Ziraat Bankası'nın düzenlediği ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da katıldığı toplantıda süt sanayicilerine Ulusal Süt Konseyi'nin belirlediği fiyatın üzerine çıktıkları için hem fırçaladı hem de adeta tehdit etti. Bu konudaki açıklamalarını Ankara'da medya temsilcilerinin katıldığı kahvaltılı toplantıda tekrarladı.

Sonra et, süt ve süt tozu sektörü temsilcileri ayrı ayrı Ankara'ya çağırılarak toplantılar yapıldı. Bu toplantılarda seçim öncesi ve Ramazan öncesi fiyat artışı yapılmaması talimatı verildi.

Sanayicinin fiyat düşürme girişi

Geçen hafta bazı sanayiciler ve mandıra sahipleri (Ak Gıda, Kaanlar Gıda, Tahsildaroğlu, Yeşilcennet, Yelken Süt, Eceabat Süt Ürünleri, Akpınar ve Feriköy) Çanakkale'de Tarım Kooperatifleri Bölge Birliği Başkanı Mehmet Özkurnaz ile görüşerek süt fiyatının düşürülmesini istediler.

Telefonla görüştüğüm Mehmet Özkurnaz, sanayicilerin kendisine anlattığına göre zincir marketler süt ve süt ürünlerini alırken Ulusal Süt Konseyi'nin referans fiyatını baz alıyor. Bu nedenle sanayiciler zarara uğruyor ve çiğ süt fiyatının düşürülmesini talep ediyor. Özkurnaz, artan maliyetler nedeniyle fiyatın düşürülemeyeceğini ifade ediyor. Bunun üzerine sanayiciler üreticilerle görüşmek için köylere gidiyor. Ancak oradan da aynı yanıtı alıyorlar.

Fiyat düşerse inek kesimi yeniden başlar

Görüşmemizde, Mehmet Özkurnaz, çiğ süt fiyatının düşürülmesi için bir baskı olduğunu ancak maliyetler nedeniyle fiyatın düşürülemeyeceğini söyledi. Fiyatın düşmesi ile inek kesiminin tekrar başlayacağını ve bunun da bir felakete neden olacağını söyleyen Özkurnaz, inek kesimi nedeniyle kendi bölgelerinde süt üretiminin son bir yılda en az yüzde 30 azaldığını hatırlattı. Özkurnaz şunları söyledi: " Çiğ süt fiyatı 12 lira olduktan sonra inek kesimi durdu. Üretici için yeniden bir umut doğdu. Çiğ süttan para kazanabileceğini düşünerek ineklerini kesmekten vazgeçti. Eğer bu fiyat geri çekilirse gerçekten çok büyük bir felaket olur ve seçim öncesinde de AK Parti bunun sıkıntısını çok yaşar. Sanayicilerin istediği süttan litre başına 11 lira olması. Ama süt yok. Daha önce bu bölgede süt alan firmalar düşük fiyat nedeniyle süt kaybetti, şu anda alamıyorlar. Süt üretiminde bu bölgede yüzde 30'un üzerinde azalma var. Bunun temel nedeni de süt ineklerinin kesilmesi. Fiyat düşerse kesimler tekrar başlar"

24.01.2023

Özetle, yaklaşık 15 yıldır hayvancılıkta ithalat politikası uygulayanlar bugün artan et ve süt fiyatlarını yine ithalatla, baskıyla düşürmeye çalışıyor. Bu yolun çözüm olmadığı Tarım Bakanlığı raporunda bile yer aldığına göre neden hala bu politikalarda ısrar ediliyor?

Tüketicinin ekonomiye güveni ne oluyor da artıyor?

Alaattin AKTAŞ

24 Ocak 2023 Salı

✓ Tüketici güven endeksi geçen yıl haziranda dip yaptıktan sonra yükselişe geçti ve yedi aydaki artış yüzde 25'i buldu.

✓ Bu yükselişte maaş artışlarının etkisi var. En önemli etkenlerden biri de döviz kurunun seyri. Dövizin ağustostan beri yatay seyrediyor olması tüketici güvenini olumlu etkiledi.

Tüketicinin ekonomiye duyduğu güven, iyimserlik sınırı kabul edilen 100'ün hep altında kalmaya devam ediyor etmesine ama 2021'in ilk aylarından 2022'nin ortasına kadar belirgin bir şekilde gözlenen güven kaybı şimdi yerine güven artışına bırakmış görünüyor.

2021'in mart ayında 86.7 düzeyinde oluşan tüketici güven endeksi, arada çıkışlar gösterse de genel eğilim olarak sürekli azaldı ve geçen yılın haziranında 63.4'e kadar indi. Hazirandan sonra ise tüketiciye adeta tılsımlı bir el dokundu, güven yerine geldi ve endeks yükselmeye başladı.

TÜİK ile Merkez Bankası'nın ortaklaşa hesapladıkları endeksin bu yıla ilişkin ilk sonuçları dün açıklandı ve endeksin ocak ayında 79.1'e çıktığını gördük. Neredeyse iki yıl önceki düzeye geri dönüldü.

Dört ana başlık

Tüketici güven endeksi dört ana başlıktan oluşuyor.

Her ay 4884 haneye mevcut dönemdeki maddi durumları ve gelecek 12 aydaki maddi durum beklentileri, ayrıca yine gelecek 12 aydaki genel ekonomik durum beklentileri ile dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşünceleri olup olmadığı soruluyor. Bu dört kalemin bir dizi alt kalemi var, onu da belirtelim.

Tüketici güven endeksi 2022'nin haziran ayından bu ocak ayına kadar dönemde yüzde 25'lik bir iyileşme gösterdi. Alt kalemlere bakalım:

Hanelerin maddi durumlarına ilişkin endeks geçen haziranda 44.5'e inmişti. Tüketici güven endeksini oluşturan tüm endekslerin sıfır ile 200 arasında değer aldığını, 100'ün altındaki değerlerin kötümserliğe, 100'ün üstündeki değerlerin ise iyimserliğe işaret ettiğini bir kez daha belirtelim. Yani hazirandaki 44.5, iyimserlik sınırı olan 100'ün yarısından bile az. Ama hanelerin maddi durumu hazirandan sonra birden iyileşmeye başlamış ve yedi ayda tam yüzde 38.4 artış göstererek 61.6'ya çıkmış.

Gelecek 12 aydaki maddi durum beklentisine ilişkin soruda da benzer bir eğilim var. Haziranda 59.9 olan endeks ocakta 79.9'a çıkmış ve yüzde 33'ten fazla artmış.

Gelecek 12 aydaki ekonomik durum beklentisinde de doğal olarak maddi durum beklentisine benzeyen bir tablo oluşmuş. Bu sorunun haziranda 61.6 olan endeksi yüzde 34'lük bir artışla ocakta 82.7'ye çıkmış.

Maddi durum ve genel ekonomik durumdaki iyileşme beklentisi dayanıklı tüketim malı alma eğilimine doğal olarak bire bir yansımamış. Maddi durumu iyileşen ya da iyileşeceğini bekleyen her hanenin mutlaka dayanıklı tüketim malı alması elbette söz konusu olamaz. Dolayısıyla gelecek 12 ayda dayanıklı tüketim malı alımına ilişkin sorunun haziranda 87.5 olan endeks değeri ocakta 92.2'ye çıkarken yalnızca yüzde 5.5 artmış.

İYİMSERLİĞİN BİR NEDENİ MAAŞ ARTIŞI

Hem mevcut dönemdeki maddi duruma ilişkin iyimserliğin, hem gelecek 12 aylık döneme ilişkin beklentinin iyileşmesinin altında yatan en büyük etken kuşku yok ki haziran ve bu ocakta yapılan ücret iyileştirmesi ve asgari ücret artışı.

Gerçi geçen yıl temmuzdan geçerli olmak üzere yapılan iyileştirme işçi emeklileri için yalnızca enflasyon farkının verilmesi, memur ve memur emeklileri için enflasyon farkı artı zamdı. Ancak memurlar ocak zammı düşüldüğü için daha az oranda fark almıştı.

Ama sonuçta, yapılan artışın neredeyse tümü enflasyon farkının giderilmesiydi. Ancak belli ki algı pek öyle olmuyor. Enflasyonun aylarca silip süpürdüğü geliri, erittiği gelir belli ölçüde olmak kaydıyla ve gecikmeli olarak kısmen yerine konulunca bile insanların morali yükseliyor, gelirler önemli ölçüde artmış algısı baskın çıkıyor.

Bu yıl ocakta da benzer yaşandı. Daha yüksek umulmakla birlikte beklenti olarak dile getirilen ücret artışı yüzde 20'ler dolayındayken açıklanan ilk oranın yüzde 25 olması, daha sonra bu oranın yüzde 30'a çıkarılması belli ki **"İstediğimizden, beklediğimizden fazlasını aldık"** şeklinde bir memnuniyet oluşturdu.

İşte ocak ayının sonuçları... Tüketici güven endeksi ocak ayında yüzde 4.6 arttı. Ama detaylar daha önemli.

Örneğin hanelerin maddi durumlarını ortaya koyan endeks yüzde 7.4 yükseldi.

Örneğin gelecek 12 aydaki döneme ilişkin maddi durum beklentisini ortaya koyan endeks yüzde 6 yükseldi.

Örneğin gelecek 12 aydaki genel ekonomik duruma dönük beklentiyi gösteren endeks yüzde 7 yükseldi.

Anket kapsamındaki 4884 hanenin elbette tümü ücret ve maaşla çalışanlardan oluşmuyor; ancak bu artışların piyasada canlılık yaratacağı ve bunun yansımaları olacağı da belli ki hesaba katılarak yanıt veriliyor.

DÜŞÜŞ VE ARTIŞTA DÖVİZ DE ETKİLİ

Tüketici güven endeksinin son iki yıldaki tepe, dip ve kısmen tepe yaptığı üç noktanın tarihlerini nelerin etkilediğini iyi irdelemek gerek. 2021'in mart ayı... Merkez Bankası faizi yüzde 19'a çıkarmış, kur gerileme eğiliminde. Vatandaşın ekonominin iyiye mi, kötüye mi gittiği konusundaki temel ölçütlerinin başında döviz kurunun geldiği bir gerçek.

2021'in ilk ayları, kur düşüyor ve bu sayede ekonominin de iyiye gideceği algısı çok güçlenmiş.

Mart 2021’de Merkez Bankası’nda başkan değiştiriliyor. Beklentiler ve algı bir anda bozuluyor. Bu durum eylüldeki faiz indirimiyle iyice belirginleşiyor, çünkü kur yükseliyor.

Tüketici güven endeksinin geçen yılın haziranından sonra artmasıyla bu dönemde yine faiz indirimine gidilmesi 2021’deki gidişatla bir çelişki oluşturuyor gibi görülebilir. Hayır bir çelişki yok.

Sokaktaki vatandaşın derdi faizin ne olduğu değil, dövizin ne olduğu. Faiz, ağustostan başlayarak geçen yıl da indirildi ama dikkat edelim döviz kuru ağustostan beri neredeyse sabit...

BİR OLASILIK DAHA VAR...

O olasılık da şu. Bu bir anket, her ankette olduğu gibi bunda da yanılğı payı çok ama çok yüksektir.

Her ay kapsanan 4884 hanenin ne ölçüde iyi seçildiği tartışılabilir. Verilen yanıtların ne kadar doğru olduğu, vatandaşın ne ölçüde doğruyu söylediği tartışılabilir.

Vatandaş bazen durumunu karşısındaki kişi ya da kuruma göre değişmek üzere olduğundan iyi göstermek isteyebilir. Ancak bu gerçeği tam söylememe, yalnızca kötüyü iyi göstermek amacıyla değil ters yönde de olabilir.

Dolayısıyla tüketici güven endeksinin son dönemdeki yükselişine biraz da bu yönden bakmak gerekir.

Ayrıca unutulmasın; gelineen düzey iyimserlik sınırı olan 100’ün hala çok altında kalındığını göstermektedir.

2023 yılının fırsatları ve tehditleri-1

Prof. Dr. Aykut GÜL

24 Ocak 2023 Salı

Tüm dünyayı olduğu kadar ülkemizi de zorlu bir yıl bekliyor. Aslında ülkemiz için, alışlageldiği üzere, daha fazla riskler ve belirsizliklerle dolu bir yıl.

Küresel güçlerin gözleri üzerimizde... Savunma sanayiindeki başarılar, tam bağımsızlık yönünde atılan adımlar ve özellikle de gıda güvencesi konusunda kilit rol oynayan bir ülke olan Türkiye, doğal olarak tüm şimşekleri de üzerine çekiyor.

Rusya-Ukrayna savaşının neden olduğu insani dramlar ve dünya ekonomisinde artan kırılganlıklar... Bu süreçte Tahıl Koridoru ile bugüne kadar 18 milyon ton tahılın transferinin sağlanmasında baş rolü oynayarak giderek daha saygın, güvenilir ve cazibe merkezi bir ülke haline gelmemiz, yeni sorumlulukları ve tehditleri de beraberinde getiriyor.

İklim değişimi ve gıda israfı

Önceki gün Tarım ve Orman Bakanımız Prof. Dr. Vahit Kirişçi'nin de katıldığı Berlin Tarım Bakanları Konferansı'nın ardından yayınlanan bildirimde, "Tarım ve gıda sektörlerinin sürdürülebilir şekilde üretim yapmalarını, yeni koşullara uyum sağlamalarını, risklerle başa çıkma becerilerini geliştirmelerini, sosyal olarak daha adil olmalarını ve krizlerden daha hızlı ve daha iyi çıkmalarını sağlayarak sürdürülebilir, kapsayıcı, verimli ve dirençli gıda sistemlerini teşvik etmeyi taahhüt ediyoruz" ifadesi yer aldı. Sonuç bildirgesinde, iklim krizinden etkilenen bölgelerde açlık ve yetersiz beslenmenin çatışma ve zorunlu göç de dahil olmak üzere her türlü eşitsizliği körüklediği vurgusu yapıldı. Ayrıca yüksek oranlardaki gıda kayıplarının önlenmesi gerektiğine de dikkat çekildi.¹

Bu noktada, iklim değişiminin ve gıda israfının baş sorumlularının Batı dünyası olduğu tespitini yapmak gerekiyor. Açlığın olduğu bölgelerdeki insanlar, ellerindeki gıdanın her zerresini tüketmek zorundalar. Başta ABD olmak üzere gelişmiş (!) Batı, ürettiği gıdanın önemli bir kısmını israf ediyor.

Doğal Kaynaklar Savunma Konseyi'nin 2012 tarihli yayınladığı raporunda, ABD'de üretilen gıdaların yaklaşık yüzde 40'ının yenmediğini ortaya koydu. Raporda, "Bu, her yıl kişi başına ortalama 180 kg gıda demektir. Bu sadece sorumsuzluk değil, aynı zamanda oldukça pahalı. Yenmemiş gıdaların yetiştirilmesi, işlenmesi, taşınması ve bertaraf edilmesinin yıllık tahmini maliyeti 218 milyar dolardır ve dört kişilik bir haneye yıllık ortalama 1.800 dolara mal olmaktadır... Bu aslında gıdanın da ötesinde kaynak kullanımı sorunu. En sürdürülebilir uygulamalarla bile, gıda sistemimiz muazzam kaynaklar kullanır... Yiyecekleri tüketmezsek bu kaynaklar boşuna kullanılmış olur. Atık yiyecekler aynı zamanda iklim değişikliğine önemli bir katkıda bulunuyor ve 37 milyon otomobilden daha fazla sera gazı emisyonu üretiyor. Bu sera gazlarının çoğu gıda üretiminde salınır, ancak bir kısmı, gıda çöplüklerde çürürken metan olarak salınır. Aslında, bugün çöplüklere bir numaralı katkıda bulunan gıdadır."²

Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın Gıda İsraf İndeksi 2021 Raporu'na göre, küresel sera gazı emisyonunun yaklaşık olarak yüzde 10 kadarı gıda israfından kaynaklanıyor.

Bu israfın önemli bir kısmına gelişmiş ülkelerin neden olduğu düşünüldüğünde, bu konuyu az gelişmiş ülkeler aleyhine düzenlemelerle gündemde tutan Batı'nın gıda israfını önleme konusunda öncelikle üzerine düşeni yapması gerektiği görülür.

Gıda israfı, tarladan çatala kadar olan süreçte üretilen gıdanın insanlar tarafından tüketilememesi anlamına geliyor.

Gıdaların hasat veya nakil sırasında ezilmesi, çürümesi ve bozulması gıdanın israf edilmesine yol açmaktadır. Elbette israf sadece tarla veya marketlerde gerçekleşmiyor. Lokantada tabakta bırakılan yemek artıkları, ihtiyaç listesi yapmadan alışverişe çıkarak gereğinden fazla gıda alarak çürümeye yüz tutulanlar da gıda israfına neden olan etkenler olarak sayılabilir. En yüksek gıda israfı maalesef evlerimizde gerçekleşiyor.³

(Devam edecek)

Abdulkadir Selvi

6'lı Masa cumhurbaşkanı adayını ne zaman açıklayacak?

CUMHURBAŞKANI Erdoğan'ın 14 Mayıs'ta seçim kararını açıklaması üzerine gözler 6'lı Masa'nın adayına çevrildi.

Meral Akşener 26 Ocak'ta yapılacak olan toplantıda cumhurbaşkanı adayının konuşulacağını açıkladı. Peki 30 Ocak'ta cumhurbaşkanı adayının açıklanması söz konusu mu? 30 Ocak'ta cumhurbaşkanı adayı açıklanmayacak. Ortak Hükümet Programı ve Geçiş Süreci Yol Haritası açıklanacak.

Kamuoyu açısından cumhurbaşkanı adayı önemli ama küçük partiler açısından milletvekili listeleri de çok önemli. O nedenle onlar öncelikle milletvekili listelerini garantiye almak istiyor. 6'lı Masa 10-15 Şubat tarihleri arasında ortak milletvekili listeleri üzerinde çalışacak.

11 MART'TA

Listeler garanti altına alındıktan sonra şubat ayının üçüncü haftasında cumhurbaşkanı adayının belirleneceği söyleniyor. "Adayımızı belirleyeceğiz. Ama açıklamayacağız" deniliyor. Peki ne zaman açıklanacak? Seçim kararının 10 Mart'ta Resmi Gazete'de yayınlanması bekleniyor. 11 Mart'ta Ankara'da 6 partinin ortak mitingiyle cumhurbaşkanı adayının açıklanacağı söyleniyor. "Ankara'da milyonların katılacağı bir mitingle cumhurbaşkanı adayımızı açıklayacağız" deniliyor.

Takvim bu. Ama cumhurbaşkanı adayının açıklanmasında çok geç kalınmış olmaz mı?

MANSUR YAVAŞ'TAN KILIÇDAROĞLU'NA İLGİNÇ TEKLİF

Mansur Yavaş'ın ismi cumhurbaşkanı adayları arasında yer alıyordu. Hatta Yavaş en güçlü cumhurbaşkanı adaylarından birisiydi. İYİ Partili Koray Aydın, Yavuz Ağırlioğlu ve Buğra Kavuncu, Mansur Yavaş ismini vermişlerdi. Meral Akşener de Ekrem İmamoğlu ile birlikte Mansur Yavaş ismini ön plana çıkarmıştı. Sadece HDP, Mansur Yavaş'ın adaylığına karşı çıkmıştı.

Cumhurbaşkanı adayının belirleneceği süreçte Mansur Yavaş'tan Kılıçdaroğlu'na güçlü bir destek geldi. Yavaş, Batıkent'deki temel atma töreninde Kılıçdaroğlu'na, "Bu yıl içerisinde inşallah buranın açılışını da hep birlikte yaparız. Temennimiz Cumhurbaşkanı olarak teşekkür etmeniz" dedi. Kimileri için bu sürpriz bir gelişme olsa da perde arkasını bilenler açısından sürpriz değil.

KAMPANYA TEKLİFİ

Çünkü bir dönem Meral Akşener ile yakın görüntüler veren Mansur Yavaş son dönemlerde Kemal Kılıçdaroğlu'na yaklaştı. Kılıçdaroğlu'nun adaylığını destekleyen Yavaş'ın, "İç Anadolu Bölgesi'ndeki seçim kampanyanızı ben üstleneyim" diye teklifte bulunduğu söyleniyor. Yavaş'ın bir süre önce, "Eğer 6'lı Masa'da ittifak sağlanırsa ortak aday olurum. Ama ittifak sağlanamazsa Kılıçdaroğlu'na karşı aday olmam" dediği kulislere yansımıştı.

MİLLETVEKİLİ ADAYLARI NE ZAMAN İSTİFA EDECEK?

CUMHURBAŞKANI Erdoğan'ın, 14 Mayıs'ta seçimlere gidilmesi için yetkisini kullanacağını açıklamasının ardından 2023 seçimleri için geri sayım başladı. Erdoğan'ın açıklamasından sonra milletvekili adayı olmayı planlayan bürokratlar ve belediye başkanları görevlerinden ne zaman istifa edeceklerini araştırmaya başladı.

Peki 14 Mayıs'ta yapılacak olan seçimle ilgili takvim nasıl işleyecek?

YSK henüz toplanıp seçim takvimini belirlemedi. Çünkü boşalan YSK üyelikleri için seçimler devam ediyor. YSK'nın 25 Ocak'ta yeni üyelerin katılımı ile toplanması bekleniyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 10 Mart Cuma günü seçimlerin yenilenmesi kararını açıklayacak. Seçimlerin 14 Mayıs tarihinde yapılabilmesi için 60 gün önce kararın açıklanması gerekiyor. Erdoğan, 13 Mart Pazartesi günü tarihini de seçebilir ama o "Hayırlı Cuma" olması nedeniyle 10 Mart'ı tercih edecek.

BÜROKRATLAR VE BAŞKANLARIN İSTİFA TARİHİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçimlerin 14 Mayıs'ta yapılmasına ilişkin kararı aynı gün Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra kamu görevlileri ve belediye başkanlarının milletvekili adayı olmak için 7 gün içinde görevlerinden istifa etmeleri gerekecek.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim kararı 10 Mart tarihli Resmi Gazete'de yayınlandıktan sonra aday olacakların 16 Mart Perşembe saat 17.00'ye kadar görevlerinden istifa etmeleri gerekecek.

MİLLETVEKİLİ ADAYLARI

Ekrem İmamoğlu'nun cumhurbaşkanı adaylığı kesinleşirse 2 Nisan günü İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığından istifa etmesi gerekecek.

Bu arada biz hep cumhurbaşkanı adaylığı üzerinde duruyoruz ama milletvekili adaylığı için bürokraside sürpriz istifalar bekleniyor. Bazı isimler şimdiden konuşulmaya başlandı.

Biz yine seçim takvimine dönelim. YSK seçim tarihini 14 Mayıs olarak ilan ederken ikinci tur için 28 Mayıs tarihini belirleyecek.

CUMHURBAŞKANI ADAYLARININ BAŞVURUSU

Partiler ya da yüz bin imza toplayarak cumhurbaşkanı adayı olacaklar, 20-25 Mart tarihleri arasında YSK'ya başvuruda bulunacaklar. Cumhurbaşkanı adaylarının kesinleşme tarihi 2 Nisan olarak öngörülüyor. Milletvekili listelerinin YSK'ya verilmesinin son günü ise 10 Nisan tarihi olacak.

Kamu görevinden istifa edenler listelere giremedikleri ya da seçimi kazanamadıkları takdirde görevlerine dönebilecekler ancak belediye başkanları için bu kural geçerli değil.

BAŞÖRTÜSÜNDE SON DURUM NE?

BAŞÖRTÜSÜYLE ilgili anayasa değişikliğinin geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştı. Bugün Anayasa Komisyonu'nda maddelerine geçilecek. Zaten iki madde var. Biri başörtüsüyle ilgili, diğeri aileye ilişkin düzenleme.

Komisyonadaki görüşmeler öncesinde bir uzlaşma girişimi yaşandı.

AK Parti Grup Başkanı İsmet Yılmaz ve Grup Başkanvekili Özlem Zengin, İYİ Parti Grup Başkanı İsmail Tatlıoğlu ve Grup Başkanvekili Erhan Usta ile bir araya geldi. Başörtüsüyle ilgili olarak İYİ Parti'nin bir teklifi var. İYİ Parti'nin teklifinde, AK Parti'nin teklifinde yer alan, "Dini inancı sebebiyle başını örtmesi" ibaresi ile "Tercih ettiği kıyafetinden dolayı" çıkarılıyor.

İYİ Parti ve CHP, aileyle ilgili düzenlemeye destek vermeyecek. İYİ Parti, teklifleri kabul edildiği takdirde başörtüsüyle ilgili düzenlemeye destek verecek. Bunu AK Parti ile görüşmede iletmışler. AK Parti, uzlaşmaya açık ama İYİ Parti'nin teklifini tatmin edici bulmuyorlar. Aileyle ilgili düzenlemenin de Anayasa'da yer alması gerektiğine inanıyorlar.

24.01.2023

UZLAŞMA HAVASI VAR MI?

SON durum ise şöyle:

1- CHP ve İYİ Parti aileyle ilgili değişikliği desteklemeyecekler.

2- İYİ Parti, teklifine destek verilirse başörtüsüyle ilgili düzenlemeye destek vereceğini açıkladı.

3- AK Parti ise başörtüsü ve aileyle ilgili anayasa değişikliği teklifinin bir bütün olduğunu düşünüyor. İçinde dinin inancı ibaresinin de yer aldığı metni değiştirme eğiliminde değil.

Bu aşamada uzlaşma ihtimali pek görünmüyor. Ama siyasette bazen 24 saat bile çok uzun bir süredir.

İbrahim Kahveci

Seçimin 14 Mayıs'a alınma nedeni

Normalde seçimler 18 Haziran 2023'de yapılacaktı. Bugüne kadar erken seçim çağrılarına ısrarla ve net bir şekilde karşı çıkan iktidar ve ortağı neden şimdi seçimi bir an önce 14 Mayıs 2023'de yapmaya çalışıyor?

1 ay bile dayanacak gücü mü kalmadı?

Yoksa mevsim mi; ya da üniversite sınavı mı... Veya başka bir neden mi?

Ülkelerde seçim önceliğı savaşlarda bile önde gelir ve yapılır. Mevsim vs de olamaz... Burada başka bir şeyler var.

24 Haziran 2018 seçimlerini hatırlayın. Seçimden önce dolar kuru 4,60'lardaydı. Cumhurbaşkanı Erdoğan **“Siz bu kardeşinize yetkiyi verin... dolarla faizle nasıl mücadele edilirmiş”** dedikten sonra Ağustos ayında Trabzon'da iş dünyasına bir konuşma daha yaptı.

Artık seçimler bitmiş ve Cumhurbaşkanı seçilen Erdoğan dolarla nasıl mücadele edileceğini açıklamıştı: **“Sanayicilerimize sesleniyorum, bankalara saldırarak döviz alma yoluna gitmeyin. Milleti ayakta tutmak sanayicilerin de görevi. Aksi takdirde B ve C planlarımızı devreye sokarız”** demişti.

Seçimden sonra dolarla nasıl mücadele edileceğini B ve C planları ile anlayanlar dövize hücum etmiş ve dolar/TL bir gecede 7,20 liraya çıkmıştı.

Bu sert dalgalanma ile yaşanan sıkıntılı dönemde 2,3 milyon mavi yakalı işini kaybederken toplam istihdam kaybı da 800 bini aşmıştı. Dar tanımlı işsizlik oranı %15'lere dayanırken geniş tanımlı işsizlik ise yüzde 30'ları aşmıştı.

Nitekim 24 Haziran seçimlerinden 9 ay sonra yapılan yerel seçimlerde bu ekonomik tablo kısmen etkisini göstererek, özellikle büyükşehirlerde iktidarın oy kaybına yol açtı

yerel yönetimleri kaybettirdi.

Şehir merkezleri ekonomik duruma sert tepki göstermişti.

Hikaye aslında basitti... **2018 yılında da seçimlerin Kasım ayı yerine Haziran ayına alındığını görmüştük.**

O günlerde de büyük ekonomik fırtına öncesi seçimlerin yapılmak istendiği tartışılmış ve seçim sonrası bu tartışmanın doğru olduğu anlaşılmıştı.

Acaba bugün de hikaye aynı mı?

BU SEFER BÜYÜK YIKIM

Bu sefer hikaye 2018 yılıyla kıyas kabul edilemez noktada...

Bakınız ekonomik model çoktan iflas etti. İhracat dediler, ithalat patladı; üretim dediler, üretim eksiye düştü; cari fazla dediler, cari açık 10 kat arttı... Yıllık dış açık 110 milyar dolara ve cari açık ise 50 milyar dolara dayandı.

Bu ne demek?

Seçime kadar büyük oranda Putin'in desteği ile bu döviz dengesizliğini kontrol edebiliyoruz. Seçimden sonra hem bu yıllık 50 milyar dolarlık açığı kapatacağız hem de doğalgaz faturası ertelenmesi dahil aldığımız dövizlerin bir kısmını geri ödeyeceğiz.

İyi ama kasa eksi 57 milyar dolar yazarken bu dövizleri nasıl ödeyeceğiz?

İki yol var:1- Tüketimi ve ekonomiyi müthiş şekilde kısarak (yüksek faiz artışı ile) cari fazlaya geçeceğiz (seçim sonrası 2018 gibi) ve döviz artışı vererek işsizliğe katlanıp dış ödemeleri gerçekleştireceğiz... Ya da...

2- Bu seçeneği ben yazmayayım...

Seçim sonrası meselemiz sadece döviz ödemeleri değil elbette... EYT başta olmak üzere ve ertelenen kamu zamları olmak üzere büyük bir sorun yumağı bizi bekliyor.

Bugün başta ABD olmak üzere AB dahil 90'dan fazla ülke enflasyonla mücadele için faiz artırarak ekonomilerini soğutmaya başladı. Bizi son iki yıldır kısmen ayakta tutan canlılık bu dış talepten geliyordu. Nitekim orası da kesintiye uğruyor ve buna bağlı olarak sanayi üretimimiz eksiye düşmüş durumda.

İç talep ise artık kesin olarak sürdürülemez noktaya geldi. **Hem iç talebin hem de dış talebin ciddi şekilde kesileceği belli.**

O zaman bu fatura nasıl ödenecek?

Ya da fatura ödeme tarihi o kadar yaklaştı ki; Yönetimin normal seçimlere 1 ay bile dayanacak hali mi kalmadı. Tıpkı 2018 Kasım seçimlerinin Haziran ayına alınması gibi...

Bu ne anlama geliyor diye soracak olursanız söyleyeyim: Mevcut yönetim anlayışının devam etmesi halinde bizi 2018 Haziran sonrasından çok ama çok daha büyük sıkıntı bekliyor. Sandığa gittiğinizde anlık durumunuzu değil; oy verdikten sonraki durumunuzu düşünmeye başlamalısınız.

Normal seçime 1 ay bile bekleyecek hali kalmayan yönetimin ne yapacağı aslında seçim aceleciliğinden belli değil mi?

24 Ocak 2023, Salı

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Erdoğan nefreti aslında Türkiye nefretidir

Seçim tarihi netleşmesine rağmen 6'lı Masa'nın adayı hâlâ mevcut değil. "**Tarih belli olsun, adayımızı hemen açıklayacağız**" diyen muhalefet liderlerinin ağzını bıçak açmıyor. Cumartesi günü Diyarbakır'da gazetecilere konuşan **Meral Akşener**, "**26 Ocak'taki toplantıda da aday çıkmayacak**" demiş. Bu aday hikâyesi, son başvuru tarihine kadar sürecektir gibi görünüyor. Sonunda da anlaşabileceklerini zannetmiyorum.

İstanbul'un belediye başkanı olduğunu unutup Anadolu'da adaylık turuna çıkan **Ekrem İmamoğlu** ise **Kemal Kılıçdaroğlu**'na karşı iddiasını sürdürüyor. Bir gün umrede, ertesi gün **Akşener**'in yanında görüntü veren **İmamoğlu** yarıştan çekilecek gibi görünmüyor.

Peki seçmen ne yapıyor? Seçmen kendi ekonomisine, yapılan hizmete ve güven veren lidere bakıyor. 3600 ek gösterge, rekor maaş zamları ve EYT'den sonra şimdi Cumhuriyet tarihinin en büyük borç affı gündemde. Milyonlarca kişiyi ilgilendiren bu affın detayları merakla bekleniyor.

6'lı Masa ise bütün bu olumlu gelişmeleri uzaktan izliyor. Birbirlerine çelme takmakla meşguller. Hepsi kendi aralarında kavgalı. Masa her an dağılabilir bir görüntü veriyor. Onları bir arada tutan tek şey Cumhurbaşkanı **Erdoğan** nefreti ve düşmanlığı.

6'LI MASA İHANETİ GÖREMİYOR

İsveç'te **Erdoğan**'ın maketinin asılmasının, posterinin çiğnenmesinin, Türkiye'nin Stockholm Büyükelçiliği önünde Kuran yakan insan müsveddesinin **Erdoğan**'ı da hedef almasının, İsveç'te yayın yapan Flamman Dergisi'nin **Erdoğan**'a hakaret yarışması düzenlemesinin normal bir durum olduğunu mu düşünüyorsunuz?

Bunların **Erdoğan**'ın şahsına yapılan saldırılar olduğunu mu zannediyorsunuz?

24.01.2023

Tekrar ediyorum, "**Erdoğan düşmanlığı**" aslında "**Türkiye düşmanlığı**"dır.

FETÖ ve PKK dahil tüm Türkiye düşmanlarının ortak hedefinin **Recep Tayyip Erdoğan** olması rastlantı olabilir mi? Peki 6'lı Masa bu ihaneti göremiyor mu? **Erdoğan** nefretinin aslında Türkiye nefreti olduğunu anlamayacak kadar da gözleri körleşmiş durumda. Kendi deyimleriyle "**tek adam**"ı yok etmek için onlarca "**çapsız ve egosu şişik tek adam**"a razılar.

Bu arada ülke parçalansa, teröristler ülkeyi sarsa, Türkiye stratejik olarak çukura düşse hiçbirinin umurunda değil. Ukrayna gibi olmayı şaka zannediyorlar. Küresel çetenin vekâlet savaşçısı olmanın ne kadar tehlikeli olduğunu idrak edememişler. Allah hepsine akıl fikir versin.